

освіти із впровадженням спецкурсів у навчальні плани підготовки викладачів вищої школи, а також включення до системи підвищення кваліфікації педагогів ВНЗ навчальних модулів з технологій використання мережевих сервісів у навчально-виховному процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демина Г. Ю. Социальная сеть как педагогическое пространство / Г. Ю. Демина // Интернет-журнал «Эйдос». – 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eidos.ru/journal/2011/0325-04.htm>
2. Дубов Д. В. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – К. : НІСД, 2010. – 64 с.
3. Іванов В. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / В. Іванов, О. Волошенко, Л. Кульчинська. – К. : АУП, ЦВП, 2011. – 58 с.
4. Онкович Г. В. Медіаосвіта як інтелектуально-комунікативна мережа / Г. В. Онкович // Вища освіта України. – 2008. – № 3. Д. 1. Тем. вип. Наука і вища освіта в Україні: міра взаємодії. – С. 130–137.
5. Програма «Ціннісні орієнтації сучасної молоді України» за підтримки Державної служби молоді та спорту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://trp.nashaucheba.ru/docs/index-15143.html>
6. Стучинська Н. В. Дослідження комунікативної активності студентів медичного університету у соціальних мережах / Н. В. Стучинська, Т. О. Соколова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – № 3 (23) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/2011_3/Ind.
7. Фатеева И. А. Медиаобразование: теоретические основы и практика реализации / И. А. Фатеева. – Челябинск : Изд-во Челябин. гос. ун-та, 2007. – 270 с.
8. Gemius, gemiusAudience – Fusion Panel [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.audience.com.ua/>

УДК 070:378(477)

В. В. ДИВАК

ЕЛЕМЕНТИ ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Аналізуються питання використання певних елементів медіаосвітніх технологій у навчальному процесі вищої школи. Розкривається специфіка аналізу періодичних видань на практичних заняттях, підбору новин засобів масової інформації (ЗМІ), перегляду та обговорення відеофільмів. Визначено причини необхідності впровадження медіаосвіти у навчальний процес вищої школи. Висвітлено основні положення Концепції медіаосвіти в Україні.

Ключові слова: вища школа, медіаосвітні технології, медіаграмотність, медіаінформація, засоби масової інформації.

В. В. ДЫВАК

ЭЛЕМЕНТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕДИАОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Анализируются вопросы использования определенных элементов медиаобразовательных технологий в учебном процессе высшей школы. Раскрывается специфика анализа периодических изданий на практических занятиях, подбора новостей средств массовой информации, просмотра и обсуждения видеофильмов. Определяются причины необходимости внедрения медиаграмотности в учебный процесс высшей школы. Освещены основные положения Концепции медиаграмотности в Украине.

Ключевые слова: высшая школа, медиаобразовательные технологии, медиаграмотность, медиаинформация, средства массовой информации.

V. V. DYVAK

THE USAGE OF MEDIA TECHNOLOGIES IN EDUCATIONAL PROCESS AT HIGH SCHOOL

The article considers the usage of certain elements of media technologies in educational process at high school. The peculiarities of analysis of the periodicals at practical classes, the selection of the news from mass

media, watching and discussing movies are defined. The necessity of introduction of media literacy in the educational process of high school is stressed. The key statements of the Concept of media literacy in Ukraine are analysed.

Keywords: *high school, media technology, media literacy, media information, mass media.*

Приєднання України до Болонського процесу ставить перед українськими ВНЗ завдання готувати професійних фахівців вищої школи високої кваліфікації з їх подальшим виходом на європейський ринок праці.

Одним із важливих положень Болонського процесу є орієнтація ВНЗ на кінцевий результат: знання й уміння випускників, здобуті з різних джерел інформації, мають бути застосовані і практично використані на користь усієї Європи [5].

Оскільки ми живемо в суспільстві, постійно збагачуваному інформаційними ресурсами, що передбачають широке використання сучасних інформаційних технологій, надання можливості користуватися та обмінюватися інформацією і знаннями, виробляти інформаційні продукти, повною мірою реалізуючи особистісний потенціал кожної людини щодо професійної кар'єри та якості власного життя, то формування єдиного інформаційного простору висуває певні вимоги до всіх сфер суспільного життя. Зокрема, це стосується системних перетворень освітнього процесу та модернізації національної системи освіти в питаннях, пов'язаних з інформатизацією і комп'ютеризацією.

У документах ЮНЕСКО зазначено, що медіаосвіта – це навчання теорії та практичних умінь для опанування сучасних мас-медіа, що розглядаються як частина специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці (7).

На нашу думку, визначення поняття «медіа-освіта» і питань інформатизації та комп'ютеризації освітнього процесу й національної системи освіти можна трактувати як інформатизацію – отримання інформації з різних джерел (телебачення, радіо, газет, журналів, Інтернет) та комп'ютеризацію – інтерактивна взаємодія між споживачами та ЗМІ.

Інтерактивна взаємодія між споживачами та ЗМІ розкрита у державних документах, зокрема, в Державній програмі «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006–2010 рр.», Національній доктрині розвитку освіти, Законі України «Про вищу освіту», де наголошується, що входження України в Європейський освітній простір вимагає якісно нового підходу в підготовці студентів до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності [2; 3; 4].

Актуальним для студентів є набуття системи знань і практичних умінь для орієнтування в інформаційних потоках сьогодення: пошук, засвоєння, застосування необхідної інформації, зокрема, медіа-інформації; адекватне сприймання, критичне осмислення, звільнення від непотрібної інформації і творче інтерпретування різноманітної медіапродукції.

Оскільки деякі ЗМІ насичені негативною інформацією (наклепницькою, неправдивою, такою, що розпалює певні релігійні і дискримінаційні моменти, сценами насильства та жорстокості, порнографії), це негативно впливає на формування свідомості не тільки дітей молодшого шкільного віку, а й усього суспільства. Одним із методів зменшення впливу негативною інформації є медіаосвіта – напрям педагогіки, покладений в основу розвитку особистості за допомогою і на матеріалах ЗМІ з метою формування культури спілкування, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, вміння повною мірою сприймати, інтерпретувати, аналізувати й оцінювати медіатексти, навчати різних форм самовираження за допомогою медіатехніки.

У вітчизняній педагогічній науці дослідження процесу впровадження медіаосвітніх технологій у навчальний процес вищої школи поки що на початковій стадії і потребують насамперед вирішення педагогічної проблеми формування медіакультури майбутніх педагогів, зокрема, професійної культури педагога вищої школи.

Питанням специфіки медіакультури, її впливу на суспільство та особистість присвячені праці Д. Белла, М. Маклюєна [6], Л. Найдьонова [8] та інших науковців.

Елементи використання медіаосвітніх технологій у навчальному процесі вищої школи певною мірою відображені в доробках вітчизняних і зарубіжних дослідників (М. Гриневич, І. Жиливська, Л. Зазнобіна, Ю. Козаков, О. Мусієнко, А. Новікова, Г. Онкович, О. Спичкін, Ю. Усов, О. Федоров, І. Чемерис, С. Шумаєва та ін.).

Як зазначено в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [1; 2; 3], Концепції впровадження медіаосвіти в Україні [4] та інших нормативних документах, підготовка фахівців до їх професійної діяльності в умовах розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій можлива за умови оснащення освітніх закладів електронними засобами навчання та телекомунікаційними засобами доступу до інформаційно-освітніх ресурсів. Таким чином, на сучасному етапі найважливішим завданням вищої освіти є підготовка випускників до успішного застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності.

Метою статті є дослідження особливостей використання медіаосвітніх технологій у навчальному процесі вищої школи.

Відповідно до зазначеної мети нами поставлені такі завдання: узагальнити особливості використання медіаосвітніх технологій у навчальному процесі вищої школи, використовуючи відеофільми, періодичну пресу, технології Інтернету тощо.

Одним із стратегічних напрямів підготовки студентів є передусім інтегрування медіаосвіти в навчально-виховний процес ВНЗ для формування медіакультури сучасного фахівця як необхідної умови його професійної культури, професіоналізму та конкурентоспроможності.

Сучасний фахівець повинен мати високий рівень професійної культури, що виявляється у здатності творчо мислити, постійній орієнтації на пошук і новизну, використанні науково-технічних знань для вирішення технічних проблем. Одним з елементів такої підготовки є використання медіаосвітніх технологій у навчальному процесі. Завданнями цієї технології є навчання користуватися медіа, що, відповідно, є одним із основних завдань вищої школи, де студенти вчать розпізнавати способи й форми маніпулятивного впливу медіа, розвитку «критичного мислення» в процесі медіаосвіти до вітчизняних умов, орієнтуватися в інформаційному потоці сучасного демократичного суспільства.

У процесі професійної підготовки студентів використовуються найрізноманітніші види, форми й програми медіаосвіти. Основними з них є лекторії, ранки й вечори, присвячені медіакультури, фотовиставки і стінгазети, факультативи з медіакультури, дискусійні медіаклуби, любительські медіастудії; репродуктивні, евристичні, ігрові, проблемні медіаосвітні заняття. Форми медіаосвіти – рецензія, вигадкування, творчі роботи – написання репортажу, статті, інтерв'ю, мінісценарію, «екранізації», розповіді від імені героя фільму; аналіз теле-, радіопередач, сайтів Інтернету; розкадровування, складання колажів, афіш; евристичні, ігрові заняття – вікторини, конкурси і т. ін.; диспути, конференції; екскурсії, зустрічі з діячами медіакультури тощо [9].

У процесі вивчення дисциплін у вищій школі (актуальних проблем педагогіки, педагогічних інновацій, педагогіки та психології вищої школи) передбачено різні види діяльності студентів: відвідування лекцій, ведення конспекту, практичні заняття на рівні відповідей на проблемні запитання, що часто пов'язані з переглядом відео- й аудіофрагментів, на рівні виконання індивідуального завдання дослідницького характеру.

Оскільки однією зі складових нинішньої інформаційної цивілізації стали аудіовізуальні технології, які створюють навколо людини щільне інформаційне середовище, індивідуальні завдання обов'язково передбачають огляд періодичної преси, що впливає на формування всебічної обізнаності в галузі педагогічних нововведень, критичного ставлення до отриманої негативної інформації.

Технологія огляду періодичної преси включає аналіз друкованих газет, журналів, та електронних джерел. Здійснюються критичний аналіз матеріалів, порівняння викладених там фактів та визначення їх відмінності, пошук замовленої або неправдивої інформації, так званої «джинси». Кінцевим етапом огляду періодичної преси є формування власної думки. Однією з умов огляду періодики є не кількість поданої інформації, яка навалюється на сучасну молоду людину, а її якість, оскільки із засад етики й естетики вона інколи є не тільки низькою, а й шкідливою.

Ще одним елементом використання медіаосвіти у навчальному процесі вищої школи є технологія «Free to Choose» – дискусійна програма, заснована Будинком Анни Франк в Амстердамі у співпраці з партнерами у 12 європейських країнах. Програма складається із серії провокативних

відеороликів, в яких висвітлюються важливі проблеми різних країн. Це чітко показує, що права і свободи можуть конфліктувати одне з одним чи з потребою захисту демократії. Зазначені відеоролики спонукають студентів критично мислити і займати певну позицію.

Мета програми «Free to Choose» полягає у стимулюванні студентів обмірковувати те, як ця специфічна проблема співвідноситься зі схожими проблемами в їхньому суспільстві. Дилеми на кшталт цієї трапляються у кожній країні, і люди можуть дотримуватися різних поглядів, які повинні бути аргументованими [10].

На нашу думку, формуванню висококваліфікованого медіакомпетентного студента сприятимуть: аналіз програм радіо, кіно, телебачення, сайтів Інтернету; систематичний перегляд проаналізованих навчально-пізнавальних, особистісно-розвивальних програм; робота в Інтернет з метою збагачення корисною інформацією, формування критичного ставлення до негативної інформації; ознайомлення з політикою держави щодо відповідного використання та підпорядкування для особистої користі засобів медіаосвіти; аналіз специфіки роботи найрозвиненіших каналів телебачення для з'ясування особливостей вибору, для транслявання і створення нових програм телебачення; узагальнення значення медіаосвіти як мотивувального чинника в навчанні та соціалізації.

Однак основне завдання майбутніх фахівців у ВНЗ – вивчення можливостей Інтернет-ресурсів і їхнього ефективного застосування, використання електронної пошти для індивідуального пересилання кореспонденції, випуск електронної дошки оголошень, створення посилань на сайти в Інтернет, які можуть бути корисними для студентів та відкривають доступ до каталогів бібліотек або на індивідуальні сторінки студентів.

Широко використовуються в навчально-виховному процесі телекомунікації, які сприяють розширенню освітнього простору та вихованню людських цінностей. До мультимедійних послуг входять телефонія, відеоконференція, Інтернет, дистанційне навчання, огляд відео на запит у режимі «on-line» та ін. Відеоконференція є комп'ютерною технологією, що дає змогу користувачам, які територіально розміщені в різних місцях, одночасно бачити й чути один одного, обмінюватися інформацією та спільно обробляти її в інтерактивному режимі. Студенти можуть вільно спілкуватися з викладачами, ставити запитання й відразу отримувати відповіді на них.

Однак викладачі припускаються помилок у тому, що не виховують у студентів критичного ставлення до інформаційних веб-ресурсів Інтернету. Необізнаність майбутніх учителів, викладачів і неспроможність вирішити цю проблему можна пояснити тим, що вони не отримали належної підготовки у використанні засобів медіаосвіти.

Навчально-пізнавальна діяльність магістрів є найрізноманітнішою. Вона охоплює: самостійну підготовку випусків новин; редагування та порівняння текстів, створення програм на телебаченні та радіо; випуск університетських газет, які потім розповсюджуються за допомогою Інтернету; співпрацю з професійними журналістами; самостійне визначення способів функціонування медіа (за принципом «навчання через діяльність»); інтеграцію медіаосвіти у викладання навчальних предметів (здебільшого гуманітарного профілю) вищої школи; окремі заняття з кіномистецтва, телебачення і медіакультури; створення аудіовізуальних матеріалів, їхня критика й аналіз.

Тому важливою стала реалізація Концепції упровадження медіаосвіти в Україні. У цьому документі медіаосвіта розглядається як важливий складник модернізації національної освіти. Концепція базується на вивченні медіакультури населення України та міжнародному досвіді організації медіаосвіти. Основні положення Концепції відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі-рекомендації з медіаосвіти ЮНЕСКО та резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у сфері цифрової інформації.

Основна мета вітчизняної Концепції, визначається як сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти заради забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної й ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у вихованців медіаобізнаності, медіаграмотності і медіакомпетентності відповідно до їх вікових та індивідуальних особливостей.

У Концепції запропоновано визначення таких термінів, як медіаосвіта, медіапедагогіка, медіакультура, медіаграмотність; визначено мету, завдання, пріоритети розвитку медіаосвіти та напрями, етапи й умови реалізації [5].

Питання застосування медіаосвітніх технологій у підготовці студентів досі не було предметом комплексних наукових досліджень. У нинішніх умовах, коли суспільні вимоги до професійного рівня майбутніх фахівців підвищуються, це потребує розроблення сучасних педагогічних підходів до їх професійної підготовки із застосуванням медіаосвітніх технологій.

Таким чином, у процесі дослідження теоретичних положень формування медіакультури студентів ми дійшли висновку, що певного переосмислення потребує характер підготовки фахівців, що вища освіта може стати середовищем інтегрування медіаосвіти в навчальний процес ВНЗ як необхідної умови його професіоналізму та конкурентоспроможності. Крім того, залучення студентів до створення творчих проектів для формування їхньої медіакультури стане більш ефективним за умови використання аудіовізуальних технологій.

Стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій і ЗМІ потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними. На жаль, Україна робить лише перші кроки у цьому напрямі, хоча необхідність запровадження медіаосвіти не викликає сумнівів. Однак залишається невирішеним питання, хто саме має займатися і відповідати за формування програм медіаосвіти, адже головне її завдання – підготувати аудиторію до життя в інформаційному суспільстві, навчитися передбачати, а за потреби і нейтралізувати наслідки негативного впливу ЗМІ на свідомість людини.

ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про вищу освіту» № 2984-III, зі змінами від 19 січня 2010 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://crl.dsmu.edu.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=103&Itemid=50
2. Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.chnu.cv.ua/index.php?page=ua/grants/main/933>
3. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm
5. Гриневич М. С. Медіаосвіта молоді в рамках Болонського процесу / М. С. Гриневич // Вища освіта України у контексті інтеграції до 7 європейського освітнього простору: Вища освіта України. – Дод. 3, Т. V. (12). – 2008. – С. 134–139.
6. Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека. Understanding Media: The Extensions of Man. / М. Маклюэн – М.: Кучково поле, 2007. — 464 с.
7. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / В. Іванов., О. Волошенко., Л. Кульчинська та ін. – 2-ге вид., стер. – К.: АУП, ЦВП, 2012. – 58 с.
8. Найдюнова Л. А. Перспективи розвитку медіаосвіти в контексті болонського процесу: процесуальна модель медіакультури /Л. А. Найдюнова // Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи. – К., 2007. – С. 162–168.
9. Федоров А. В. Медиаобразование: история, теория и методика. / А. В. Федоров. – Ростов-на-Дону, 2001. – 708 с.
10. «Free to choose» або вільний вибирати: межі свободи: навч.-метод. посібник / авт.-упоряд.: Б. Ван Дріель, А. Ленчовська. – К.: ТОВ «Майстер книг», 2011. – 64 с.

УДК 070:378+81'233:347.96

О. В. КАЛІЦЕВА

ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Висвітлено нові продуктивні методики формування і розвитку професійного мовлення майбутніх юристів. Йдеться про впровадження у навчальний процес ВНЗ різних форм та засобів активного навчання, які пропонує сучасне інформаційне суспільство. Обґрунтовано доцільність використання потенціалу медіаосвітніх технологій у процесі фахової підготовки студентів-юристів.